

Bezpieczniej

**pod niebieskim
parasolem**

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Babice, 2012 r.

© Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych

Praca zbiorowa uczestników cyklu szkoleniowo-warsztatowego
„ABC skutecznego przeciwdziałania przemocy”
pod redakcją Katarzyny Pierzchały, Katarzyny Augustynek

ISBN 978-83-935025-3-0

Nakład: 500 egz.

Wydawca:

Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych

ul. Krasickiego 18

30-503 Kraków

www.bis-krakow.pl

Publikacja powstała w ramach projektu „Skuteczne instytucje – bezpieczna rodzina. Rozwój wiedzy, umiejętności i współpracy na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Babice”

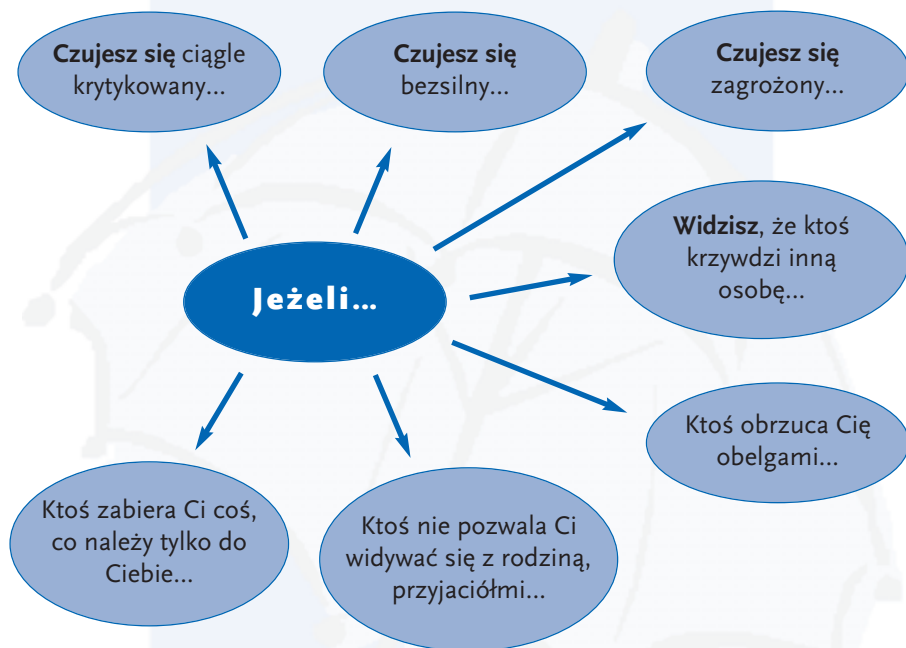
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Wydawnictwo Drukarnia EKODRUK s.c.

ul. Powstańców Wielkopolskich 3

30-553 Kraków

Dlaczego warto przeczytać ten poradnik?

Jeżeli: czujesz, widzisz, chcesz... COŚ ZMIEŃIĆ

TUTAJ

MOŻESZ

ZNALEŹĆ

ODPOWIEDŹ

Jak zwyciężyłam przemoc...

Przed małżeństwem nie było między mną, a mężem większych konfliktów, zdarzały się kłótnie jak w każdym związku. Wszystko zaczęło się psuć kiedy po ślubie wprowadziłam się do męża. Zaczął traktować mnie jak swoją niewolnicę – sprzątałam, gotowałam, usługiwałam mu we wszystkim. Kiedy na świat przyszła nasza córka Ania, na chwilę było spokojnie. Potem urodził się Antoś, przybyło obowiązków, z którymi zostałam sama.

Pamiętam, kiedy podczas kłótni pierwszy raz mąż podniósł na mnie rękę, był pijany. Później przepraszał, wybaczyłam mu. Pojawili się bliźniacy, Krzysz i Łukasz. Kłótnie były coraz częstsze, a mąż coraz częściej wracał pijany. Czepiał się o wszystko, o włos w umywalce, o odbite palce dzieci na oknie, o to, że obiad nie jest na talerzu. Coraz częściej znęcał się nade mną psychicznie. Pobicie tylko groził, mówił też, że zabierze mi dzieci. Po powrocie męża z pracy dom miał być posprzątany, obiad przygotowany, a dzieci miały być cicho. Najbardziej podle czułam się, gdy poniżał mnie mówiąc, że nie potrafię zorganizować sobie czasu, jestem zaniedbana i nieatrakcyjna. Po awanturach zawsze czułam się winna, że czegoś nie dopilnowałam, że jestem złą żoną. Za każdym razem byłam obarczana poczuciem winy.

Mąż pił coraz więcej, zdarzało mu się kilka dni nie wracać do domu. W tych okresach czułam spokój, ale istniała też obawa, że kiedy wróci wszystko zacznie się od nowa. O tym, że stracił pracę dowiedziałam się kiedy poprosiłam o pieniądze na jedzenie. Wykrzyczał, żebym sama wzięła się za pracę jeśli chcę jeść. Wtedy zaczęło się piekło. Nie wychodził już do pracy, siedział w domu, pił, bił i znęcał się nade mną.

Do tamtego dnia wszystko ukrywałam, zaprzeczałam gdy sąsiedzi pytali czy wszystko jest w porządku. Wstydziłam się. Wszystko we mnie pękło po tym jak uderzył Anię. Mała zaczęła głośno płakać, a on wrzeszczał żebym ją uciszyła. Przybiegły pozostałe maluchy, młodszy chłopcy również płakali. Wpadł w szat, skopał mnie i wybiegł z domu. Zamknęłam drzwi na klucz i płakałam razem z dziećmi kiedy zadzwonił dzwonek. Ktoś zaczął się dobijać. Byłam pewna, że wrócił. Po chwili usłyszałam głos sąsiadki. Stała z dwoma

policjantami. Wpuściłam ich do domu i wszystko opowiedziałam. Poczułam ulgę, pomyślałam, że może teraz coś się zmieni, że ucieknę z tego piekła. Podpowiedzieli mi co mam zrobić. Spakowałam najpotrzebniejsze rzeczy i udaliśmy się do ciotki, z którą dotychczas nie utrzymywałam kontaktów. Jeszcze tego samego dnia przyjechał do nas dzielnicowy i wypełnił Niebieską Kartę, którą zakłada się w przypadku stosowania przemocy w rodzinie. Następnego dnia odwiedził nas pracownik socjalny oraz psycholog. Dzięki uzyskanym wskazówkom wiedziałam jak mam dalej postępować. Postanowiłam definitywnie zakończyć to małżeństwo. Z pomocą pracownika socjalnego uzyskałam od lekarza Kartę informacyjną leczenia ambulatoryjnego. Zawierała ona informacje o urazach doznanych podczas pobicia.

W ciągu kolejnego miesiąca dzięki pomocy osób zajmujących się problemem przemocy w rodzinie zaczynałam odzyskiwać równowagę psychiczną. Chodziłam na spotkania, na których pracownik socjalny, policjant i psycholog pomagali mi realizować zaplanowane działania mające na celu uwolnienie się od przemocy. Podczas jednego z takich spotkań dowiedziałam się, że przeciwko mężowi toczy się postępowanie o znęcanie się fizyczne i psychiczne nad rodziną. Najtrudniejsze było dla mnie złożenie obciążających zeznań. W przygotowaniu się do tego dnia pomógł mi psycholog oraz obecność pracownika socjalnego, odwiedzali nas w domu, rozmawiali z dziećmi, pomogli im odzyskać wewnętrzny spokój. Pokonałam własne lęki i spojrzałam optymistycznie w przyszłość. Raz w tygodniu uczęszczam na grupę wsparcia.

Wiedziałam, że muszę zmienić swoje życie oraz zapewnić godne warunki życia dzieciom. Sytuacja w rodzinie szybko się zmieniła. W pobliskim mieście podjęłam pracę. Bardzo pomogła mi ciocia u której przebywałam, to ona zaproponowała opiekę nad najmłodszymi chłopcami. Wiele czasu spędzamy razem, staramy zapomnieć o tym co było. Żałuję tego, że zareagowałam tak późno. Gdybym wcześniej powiedziała komuś o naszych problemach nie zaszło by to aż tak daleko. Dopiero po wszystkim wiem, że warto prosić o pomoc, bo są osoby, które pomogą zrobić ten pierwszy krok.

Mój były mąż odbył wyrok, a teraz znowu pije. Na szczęście o nas zapomniał.

Maria

Przemoc w rodzinie – podstawowe definicje i rodzaje

Przemocą jest każdy akt godzący w osobistą wolność jednostki, zmuszanie jej do zachowań niezgodnych z jej własną wolą.

Przemoc to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie na szkodę innej osoby.

Rodzaje przemocy:

Przemoc fizyczna to działania polegające na użyciu siły i prowadzące do nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń i złamań. Możemy tu wymienić m.in. popychanie, policzkowanie, kopanie, uderzenie pięścią, poparzenie oraz porzucenie w niebezpiecznej okolicy.

Przemoc psychiczna to umyślne działania przy wykorzystaniu słów, gestów i zachowań powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby, obniżenie u niej poczucia własnej wartości. Przejawy tej przemocy to nieustanna krytyka, brak szacunku, wyśmiewanie poglądów, narzucanie poglądów, zawstydzanie i upokarzanie, wyzywanie oraz grożenie.

Przemoc seksualna polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych. Tu zaliczamy gwałt, zmuszanie do prostytucji, przymuszanie do współżycia seksualnego, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, wymuszanie sadystycznych form współżycia seksualnego, narzucenie oglądania pornografii oraz wymaganie na ofercie niechcianych pieszczot i praktyk seksualnych.

Przemoc ekonomiczna to działania prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy, uniemożliwienie podjęcia pracy zarobkowej, utrudnianie aktywności zawodowej. Należy tu również wymienić zabieranie zarobionych pieniędzy, renty i zakupów.

Cykl przemocy w rodzinie

faza ostrej przemocy

następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata, może dokonać strasznych czynów, nie zwracając uwagi na krzywdę innych. W tej fazie najczęściej następuje interwencja, ofiary decydują się wezwać pomoc czy złożyć skargę.

faza narastania napięcia

początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia, narastają sytuacje konfliktowe. Przyczyny mogą tkwić poza rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia powodujące dalszy wzrost napięcia. Zaczyna pojawiać się agresja.

faza miodowego miesiąca

to czas skruczy i okazywania miłości. Sprawca zaczyna sobie zdawać sprawę ze swojego wcześniejszego zachowania. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Pozwala uwierzyć ofiarom, że teraz będzie inaczej, że to się już więcej nie powtórzy. Ofiary zaś wierzą wbrew zdrowemu rozsądkowi, bo w głębi serca właśnie tego pragną. I nawet jeśli przed chwilą były gotowe uciec, teraz zostają. Sprawca nie jest w stanie długo pełnić takiej roli – narasta napięcie i wszystko zaczyna się powtarzać.

Mity i stereotypy o przemocy

Zjawisko przemocy to był do niedawna temat tabu. Ten fakt ułatwił powstanie mitów o przemocy, w których nie ma ziarna prawdy. Przemoc jest czasami mylona z siłą. Ludzie często nie wiedzą czym jest przemoc.

„Jeśli nie bijemy dziecka to nie wyrośnie na porządnego człowieka”

Nieprawda!!! Bijąc własne dziecko uczymy je przemocy. Dziecko w obawie przed karą będzie uciekało się do kłamstw i wykrętów.

„Kobieta jest odpowiedzialna za destrukcyjne zachowanie sprawcy, gdyby była dobrą żoną, mąż byłby dla niej dobry”

Nieprawda!!! Utało się, że żona ma być całkowicie podporządkowana mężczyźnie, a on może robić, co mu się podoba. Tymczasem nie ma mowy o szczęśliwej rodzinie, jeśli nie jest oparta na równouprawnieniu małżonków.

„Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa. Brudę pierzemy we własnym domu”

Nieprawda!!! Przemoc to przestępstwo, a jego ofiara ma prawo do pomocy, a sprawca powinien ponieść karę za jego popełnienie.

„Lepszy taki ojciec, który bije i gwałci niż żaden. Rodzina musi istnieć za wszelką cenę”

Nieprawda!!! Lepiej, aby dziecko wychowywało się w rodzinie niepełnej bez przemocy niż w rodzinie pełnej ze sprawcą przemocy w roli rodzica. Rodzic stosujący przemoc nie jest dobrym rodzicem.

„Nie ma śladów przemocy na ciele to nie ma przemocy”

Nieprawda!!! Pamiętajmy: przemoc psychiczna nie zostawia śladów na ciele.

„Alkohol jest przyczyną przemocy”

Nieprawda!!! Nawet uzależnienie od alkoholu nie zwalnia sprawcy z odpowiedzialności. Sprawca odpowiada również za czyny popełnione pod wpływem alkoholu.

„Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego, a mężczyźni, którzy biją żony mają niskie wykształcenie”

Nieprawda!!! Przemoc spotykamy w różnych grupach społecznych, a sprawcy przemocy to reprezentanci różnych zawodów mających różne wykształcenie.

„Gwałt w małżeństwie nie istnieje”

Nieprawda!!! Każda osoba ma prawo odmówić współżycia seksualnego. Moje ciało jest tylko moje i mam prawo decydować, na co mam ochotę.

„Przemoc. To było tylko raz i się więcej nie powtórzy!”

Nieprawda!!! Sprawca przemocy czując się bezkarny zachowuje się coraz gorzej i przemoc przybiera na sile.

„Dziecko wykorzystywane seksualnie samo tego chciało, a dziewczynki często uwodzą biednego sprawcę”

Nieprawda!!! Ludziom łatwiej jest nie wierzyć niż pomóc takiemu dziecku. Pamiętajmy o tym, że zły dotyk boli przez całe życie

Przepisy prawa

Przemoc domowa jest przestępstwem. **Podstawowym przepisem prawa karnego dotyczącym w/w zagadnienia jest art. 207 Kodeksu karnego – przestępstwo znęcania ścigane z urzędu.**

Poza znęcaniem w rodzinie dochodzi również do innych ściganych prawem przestępstw takich jak np.:

- groźby karalne – art. 190 kk
- zmuszanie do określonych zachowań – art. 191§1 kk
- zgwałcenie – art. 197 kk
- nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych – art. 199 kk
- pozostawienie osoby np. małoletniej bez opieki co może stanowić zagrożenie dla jej zdrowia lub życia – art. 160§2kk
- naruszenie nietykalności cielesnej – art. 217 kk
- uporczywe uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego – art.209 kk
- kradzież na szkodę osoby najbliższej – 278§4 kk

Część z w/w przestępstw **ścigana jest z urzędu** tzn., że prokurator i policja prowadzą postępowanie niezależnie od woli i zgody osoby pokrzywdzonej. Wycofanie skargi lub odmowa zeznań nie jest podstawą do umorzenia postępowania, jeśli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniono przestępstwo.

Inne z kolei ścigane są **na wniosek pokrzywdzonego** tzn., że bez wniosku osoby pokrzywdzonej postępowanie w danej sprawie nie może być wszczęte.

Będąc ofiarą przemocy w sytuacjach zagrożenia dla życia, zdrowia lub mienia możesz zadzwonić pod numer:

997 – Policja,

999 – Pogotowie Ratunkowe,

112 – Europejski Numer Alarmowy

Jeżeli sprawca przestępstwa w wyniku, którego zostałaś/teś pokrzywdzona/y, został skazany na karę pozbawienia wolności, ale nie przebywa w zakładzie karnym i w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności:

- ponownie dopuścić się aktu przemocy wobec Ciebie lub innej osoby najbliższej,
- naruszył obowiązki nałożone na niego przez sąd,
- popełnił inne przestępstwo,

możesz podjąć stosowne kroki mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa Twojego i Twojej rodziny oraz poniesienie konsekwencji prawnych przez sprawcę przemocy.

Masz prawo do:

- powiadomienia Policji w sytuacji poczucia zagrożenia o Twoje życie lub zdrowie także w przypadku, gdy sprawcą przemocy lub groźby jej użycia jest najbliższa Ci osoba.
- żądania wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty”
- powiadomienia prokuratury o zaistniałym zdarzeniu
- uzyskania od lekarza pierwszego kontaktu zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie.
- zawiadomienia o w/w zdarzeniach kuratora sądowego sprawującego dozór nad skazanym, który może wnioskować do sądu o rozważenie zarządzenia wykonania warunkowo zawieszonej kary pozbawienia wolności albo odwołania warunkowego zwolnienia z odbycia reszty w/w kary.
- skorzystania z telefonu interwencyjno-informacyjnego: **801-12-00-02**, którego celem jest udzielenie pokrzywdzonym niezbędnej pomocy psychologicznej lub prawnej, a przede wszystkim, w razie zaistnienia odpowiednich okoliczności, podjęcie przez stosowne służby działań interwencyjnych zmierzających m.in. do izolacji sprawcy przemocy oraz postawienia go przed sądem.

Będąc ofiarą przemocy na każdym etapie postępowania karnego możesz wnosić o nałożenie na sprawcę obowiązków np.:

- powstrzymania się od kontaktowania z pokrzywdzonym w określony sposób,
  - powstrzymania się od zbliżania do pokrzywdzonego,
  - opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym.
- lub innych stosownych w prowadzonym postępowaniu.

Ofiara przemocy ma również prawo:

- żądać od policji, prokuratury i sądu zapewnienia ochrony i bezpieczeństwa poprzez izolację osoby stosującej przemoc tzn. jej zatrzymanie (zastosowanie aresztu)
- złożyć w wydziale cywilnym wniosek o zobowiązanie sprawcy przemocy w rodzinie do opuszczenia zajmowanego wspólnie mieszkania nawet wówczas, gdy ofiara nie zdecydowała się jeszcze na zawiadomienie policji.

Ponadto w celu uzyskania kompleksowej pomocy możesz zgłosić się do właściwej instytucji np.

- Ośrodka Pomocy Społecznej
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
- Ośrodka Interwencji Kryzysowej
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Sprawcy przemocy – dlaczego stosują przemoc, jak zmienić ich zachowanie?

Przemoc w rodzinie jest zamierzonym działaniem sprawcy przemocy, który wykorzystując przewagę siły, swoje poczucie władzy i kontroli usiłuje podporządkować sobie innych członków rodziny. Odpowiedzialność za krzywdzenie bliskich, zawsze leży po stronie osoby stosującej przemoc. Niezależnie od tego, co zrobiła, bądź czego nie zrobiła ofiara przemocy, sprawca zawsze ma wybór – sam decyduje o tym jak się zachować. Przemoc w rodzinie jest wyuczonym zachowaniem sprawcy. Brak reakcji na przemoc, brak działań służących przerwaniu przemocy i powstrzymaniu krzywdzących zachowań sprawcy utwierdza jego poczucie bezkarności i utrwała przemoc. Wbrew obietnicom poprawy składanym przez osobę stosującą przemoc w fazie tzw. „miodowego miesiąca” zachowania noszące znamiona przemocy powtarzają się cyklicznie i każdorazowo przybierają na sile – każdy następny incydent może być groźniejszy. Sprawca przemocy nie jest w stanie samodzielnie zmienić swoich przekonań, nawyków i zachowania. Przemoc w rodzinie nigdy sama się nie kończy, ale z pomocą odpowiednich instytucji, specjalistów i form pomocy można powstrzymać przemoc. Osoba stosująca przemoc, uczestnicząc w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych (cykl spotkań grupowych), może oduczyć się stosowania zachowań krzywdzących członków rodziny.

Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne mają na celu:

- zdobycie i poszerzenie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie;
- uznanie przez osobę stosującą przemoc w rodzinie swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy;
- zdobycie umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy;
- rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie;

- kształtowanie umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez przemocy;
- powstrzymanie przed dalszym stosowaniem przemocy;
- uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

Osoba stosująca przemoc w rodzinie, może samodzielnie zgłosić się do udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, może także zostać do tego zobowiązana przez sąd, w sytuacji warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności.

Jeśli osoba stosująca przemoc, jest uzależniona od alkoholu, powinna w pierwszej kolejności poddać się leczeniu odwykowemu.

Więcej informacji o programie korekcyjno-edukacyjnym można uzyskać w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie lub w Powiatowym Ośrodku Interwencji Kryzysowej.

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Zespół interdyscyplinarny to grupa osób reprezentująca instytucje i organizacje, której celem jest podejmowanie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zespół interdyscyplinarny powołuje wójt, burmistrz albo prezydent miasta na mocy art.9a ust.2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

W Gminie Babice zarządzeniem Nr 54/2011 Wójta Gminy Babice z dnia 31.03.2011 roku został powołany Zespół Interdyscyplinarny na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Policji,
- oświaty,
- ochrony zdrowia,
- organizacji pozarządowych
- Sądu (kuratorzy sądowi).

W skład zespołu interdyscyplinarnego mogą wchodzić także prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zespół interdyscyplinarny integruje i koordynuje działania podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- 2) podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- 3) inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- 4) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 5) inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

„Niebieska Karta” – przebieg procedury

Podstawowym instrumentem podejmowania interwencji w rodzinie, w której dochodzi do przemocy jest **Niebieska Karta**. Jest to narzędzie, które skutecznie ujawnia przemoc w rodzinie, a później chroni pokrzywdzonych i pozwala podejmować działania wobec sprawcy.

Do niedawna prawo do złożenia Niebieskiej Karty mieli tylko policjanci i pracownicy socjalni. Teraz mogą to zrobić również lekarze, pedagodzy, przedstawiciele Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wystarczy podejrzenie, że osoba dorosła lub dziecko została dotknięta przemocą w rodzinie i wypełnia się specjalny formularz, który zostaje skierowany do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego w siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej w Babicach.

Szczegółowy przebieg tego postępowania przedstawia się następująco:

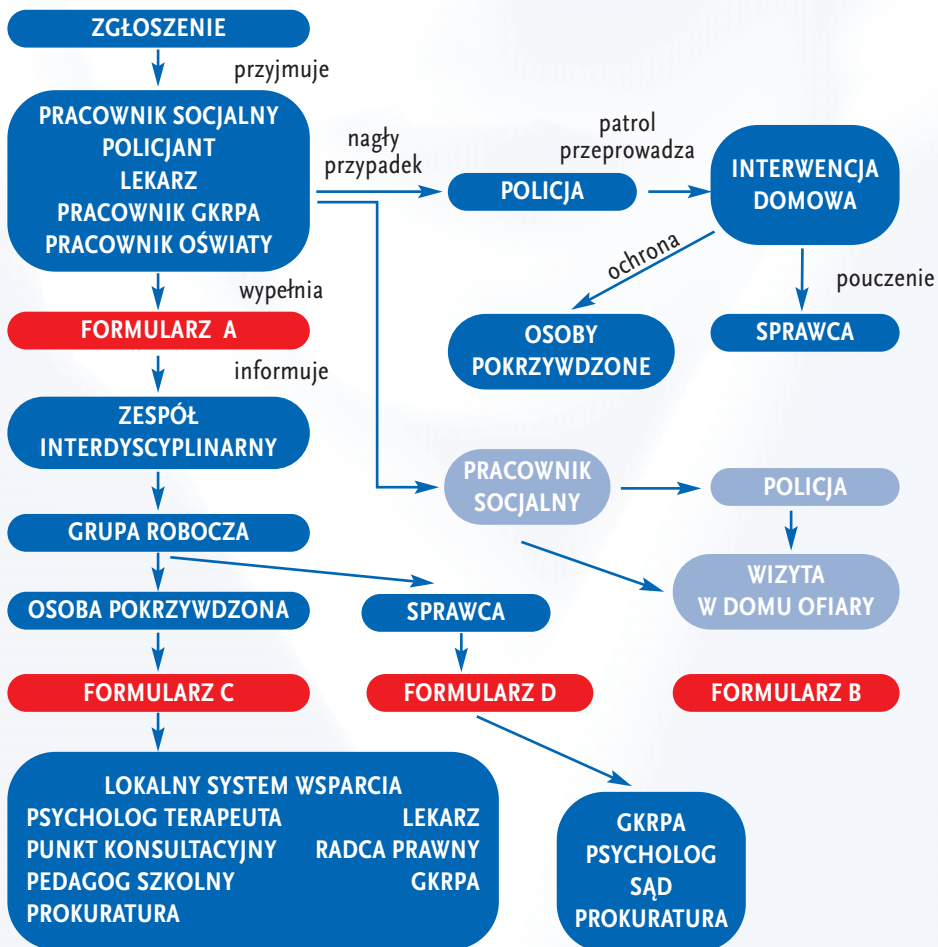
1. Wszczęcie procedury Niebieska Karta następuje w sytuacji podejrzenia przemocy – poprzez wypełnienie formularza NK
2. Dalsze prowadzenie procedury wymaga uprawdopodobnienia podejrzenia, że w rodzinie dochodzi do przemocy.
3. Wszczęcie i prowadzenie procedury NK nie wymaga zgody osoby, co do której istnieje podejrzenie, że została dotknięta przemocą.
4. Wypełnienia formularza Niebieska Karta A dokonuje przedstawiciel podmiotu, który pierwszy powziął informację o sytuacji przemocy w rodzinie.
5. Druk A wypełnia się na podstawie rozmowy z osobą wobec której istnieje podejrzenie, że doznaje przemocy w rodzinie lub posiadanych informacji (jeśli nawiązanie kontaktu z osobą doznającą przemocy jest niemożliwe)

6. W sytuacji braku chęci współpracy osoby doznającej przemocy – należy wszcząć procedurę i podjąć działania motywujące do współpracy – już w ramach procedury Niebieska Karta
7. Podczas pierwszego kontaktu z osobą doznającą przemocy:
  - A) Przekazuje się formularz B osobie doznającej przemocy po uprzednim wypełnieniu rubryk dotyczących proponowanych instytucji pomocowych.
  - B) w przypadku, gdy osobą doznającą przemocy jest dziecko – kartę B przekazuje się osobie zgłaszającej problem lub dorosłemu członkowi rodziny, który nie jest sprawcą przemocy
8. Działania interwencyjne, o których mowa w par.3 podejmuje przedstawiciel podmiotu wypełniający kartę A (dotyczy to sytuacji nagłych, w których występuje zagrożenie życia lub/i zdrowia)
9. Zawiadomienia policji lub prokuratury dokonuje osoba inicjująca procedurę NK
10. Po wypełnieniu karty A niezwłocznie tj. w terminie 7dni przekazuje się ją do siedziby ZI wraz z wnioskiem o powołanie grupy roboczej.
11. Po uzyskaniu akceptacji członków ZI zwołuje się posiedzenie grupy roboczej z udziałem osoby doznającej przemocy oraz osoby stosującej przemoc celem uzupełnienia informacji na kartach C, D. Osoba doznająca przemocy otrzymuje zaproszenie na spotkanie od pracownika socjalnego. Osoba stosująca przemoc otrzymuje wezwanie na spotkanie.
12. Wypełnienie formularza C następuje jedynie na posiedzeniu grupy roboczej i jest obligatoryjną częścią procedury. Niestawienie się na posiedzenie Grupy roboczej osoby doznającej przemocy nie wstrzymuje prac grupy.
13. Wypełnienie formularza D powinno nastąpić na posiedzeniu grupy, jednak możliwe jest także wypełnienie go w innym miejscu np. w mieszkaniu.
14. Spotkania te zorganizowane są w taki sposób, aby osoba doznająca przemocy miała zagwarantowane poczucie bezpieczeństwa i nie była narażona na spotkanie ze sprawcą.

15. Zakończenie procedury – wymaga wskazania przestępki do zakończenia – zawartej w § 18 rozporządzenia i sporządzenia protokołu zakończenia procedury. Decyzję o zakończeniu procedury podejmują jednogłośnie członkowie grupy roboczej (konieczna jest obecność wszystkich członków grupy).

NIEBIESKA KARTA Przebieg procedury

Kompetencje poszczególnych służb w procesie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Policja

Działania chroniące osoby doświadczające przemocy domowej podejmowane przez policję zgodnie z obowiązującym prawem:

- interwencja,
- sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa),
- zatrzymanie sprawców przemocy domowej stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar, a także mienia,
- wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,
- zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa,
- podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy,
- udzielenie informacji ofiarom o możliwości uzyskania pomocy.

Osoby wzywające policję mają prawo do:

- uzyskania od policjantów zapewnienia doraźnego bezpieczeństwa,
- uzyskania informacji, kto przyjechał na wezwanie – numer identyfikacyjny policjantów, nazwa i siedziba jednostki,
- wykorzystania dokumentacji interwencji policyjnej jako dowodów w sprawie karnej przeciw sprawcy przemocy,
- zgłoszenia interweniujących policjantów na świadków w sprawie sądowej.

Prokuratura

Osoby poszkodowane na skutek przemocy domowej, a także świadkowie mogą złożyć w prokuraturze bądź na policji zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publiczno-skargowym lub wnioski o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wniosek osoby poszkodowanej).

W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo prokuratura wspólnie z policją ma obowiązek:

- wszcząć postępowanie przygotowawcze mające na celu sprawdzenie czy faktycznie popełniono przestępstwo,
- wyjaśnienia okoliczności czynu,
- zebrania i zabezpieczenia dowodów,
- ujęcia sprawcy,
- w uzasadnionym przypadku zastosować środek zapobiegawczy wobec sprawcy przemocy w postaci: dozoru policyjnego, tymczasowego aresztowania, nakazu opuszczenia lokalu, zakazu zbliżania się.

Pomoc społeczna

W ramach swoich kompetencji i zadań pomoc społeczna:

- przeprowadza wywiad środowiskowy umożliwiający diagnozę sytuacji rodziny lub osoby. (Niebieska karta – załącznik do wywiadu),
- przygotowuje wszechstronny plan pomocy,
- monitoruje efekty podjętych działań,
- pomaga w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych,
- udziela szeroko rozumianego poradnictwa, np. prawnego, psychologicznego lub wskazuje miejsca gdzie można uzyskać taką pomoc,
- udziela zasiłków i pożyczek na ekonomiczne usamodzielnienie się
- informuje o możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym,
- wskazuje miejsca zajmujące się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, w tym możliwości otrzymania schronienia np. w schroniskach, hostelach, ośrodkach,

- w razie potrzeby bądź na życzenie zainteresowanych zwraca się do policji o podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy, zgodnie z kompetencjami policji,
- w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamia organy ścigania,
- może organizować i prowadzić np. punkty informacyjne, ośrodki pomocy, grupy wsparcia dla ofiar przemocy domowej, świetlice dla dzieci,
- współpracuje z innymi instytucjami i organizacjami

Służba zdrowia

W dziedzinie pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy szczególnie, gdy ofiary bądź świadkowie próbują to ukryć,
- umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- poinformowanie ofiar o możliwościach szukania pomocy,
- wystawienie na prośbę poszkodowanych zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach,
- poinformowanie ofiar o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji,
- w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadomienie innych służb np. pomocy społecznej, policji, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa, np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady podejrzanych oparzeń, wykorzystania seksualnego, powiadomienie organów ścigania.

Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe to głównie stowarzyszenie, fundacje, kluby. W zakresie pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej organizują:

- pomoc psychologiczną, w grupie i kontakcie indywidualnym,
- pomoc prawną, w tym pisanie pozwów, wniosków
- pomoc socjalną
- grupy wsparcia,
- grupy samopomocowe,
- udział w pracach zespołów pomagających ofiarom przemocy np. przy gminnej komisji czy ośrodku pomocy społecznej,
- udział w interwencjach.

Kto może Ci pomóc?

Doznałaś/łeś przemocy? Porozmawiaj o tym!

Zwróć się do:

- × **osoby, której ufasz;**
- × **kogoś bliskiego, życzliwego;**
- × **przyjaciela;**
- × **dzielnicowego**
- × **pracownika Ośrodka Pomocy Społecznej;**
- × **Twojego lekarza, pielęgniarki;**
- × **nauczyciela;**
- × **księdza**

KTOŚ Z NICH NA PEWNO CI POMOŻE!

Jesteś świadkiem przemocy? Nie bądź obojętny – zareaguj!

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie osoby będące świadkami przemocy w rodzinie powinny zawiadomić o tym Policję, prokuratora lub inny podmiot działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Świadkiem przemocy w rodzinie jest każda osoba, która w sposób bezpośredni lub pośredni uczestniczy w sytuacji przemocy - widzi, słyszy lub podejrzewa, że w rodzinie dochodzi do przemocy. Świadek przemocy jest niezwykle ważną osobą w procesie przeciwdziałania przemocy w rodzinie – reagując na przemoc w rodzinie, może ocalić czyjeś zdrowie lub życie.

**NIE JEST PRAWDĄ, że przemoc w rodzinie jest prywatną sprawą rodziny i nie należy się wtrącać!
Na przemoc zawsze trzeba reagować!**

Pamiętaj, że:

- przemoc w rodzinie jest przestępstwem
- reagowanie na przemoc jest obowiązkiem moralnym każdego człowieka
- ofiary przemocy mają obniżone poczucie wartości i są zbyt słabe psychicznie by same poradziły sobie z przemocą
- w przypadku obojętności na przemoc, komuś może stać się coś złego
- brak reakcji, wzmacnia poczucie bezkarności u sprawcy przemocy

Przemoc wobec dziecka

Przemoc wobec dziecka – to stosowanie kar cielesnych, zadawanie cierpień psychicznych, brak opieki nad dzieckiem, zaniedbania i inne formy poniżania dziecka.

Symptomy przemocy – jak rozpoznać przemoc wobec dziecka?

- ✘ Dziecko jest często nieobecne w szkole, przedszkolu
- ✘ Często jest brudne
- ✘ Ubrane nieodpowiednio do pogody
- ✘ Opóźnione w rozwoju fizycznym bądź emocjonalnym
- ✘ Pogorszyło się w nauce
- ✘ Moczy się
- ✘ Często jest głodne, kradnie jedzenie
- ✘ Jest wycofane, depresyjne,
- ✘ Ma trudności z rówieśnikami
- ✘ Ma siniaki, ugryzienia, złamania kości
- ✘ Boi się rodzica – opiekuna
- ✘ Podaje nieprawdopodobne wyjaśnienia dotyczące ran, siniaków

Pamiętaj!

- ✘ Słuchaj uważnie tego, co mówi Twoje dziecko
- ✘ Uśmiechaj się – uśmiech pomaga rozładować napięte sytuacje
- ✘ Chwal swoje dziecko
- ✘ Szanuj swoje dziecko
- ✘ Czasem patrz na świat z perspektywy dziecka
- ✘ Rozmawiaj z nim często
- ✘ Rozmawiaj z dzieckiem w miejscu neutralnym i bezpiecznym dla niego
- ✘ Zadbaj o odpowiednią ilość czasu na rozmowę

Przemoc wobec osób starszych i niepełnosprawnych

Przemoc wobec osób starszych i niepełnosprawnych nie jest w Polsce tematem znanym. Pomimo coraz większej wiedzy społeczeństwa na temat niepełnosprawności i starości, osoby starsze i chore są szczególnie narażone na dyskryminowanie, poniżanie oraz przemoc. Osoby niepełnosprawne to osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

Wyróżniamy następujące rodzaje niepełnosprawności:

Niepełnosprawność fizyczna – osoby z uszkodzonym narządem ruchu lub przewlekłymi schorzeniami narządów wewnętrznych;

Niepełnosprawność intelektualna, która charakteryzuje się utrudnieniami w sferze percepcyjnej i poznawczej, powodując znacznie wolniejsze tempo uczenia się i opanowywania różnorodnych sprawności poznawczych i społecznych;

Niepełnosprawności sensoryczne – osoby niewidome i słabo widzące, niesłyszące i słabo słyszające, głuchoniewidome;

Niepełnosprawności związane z przewlekłymi chorobami (bulimia, padaczka, cukrzyca, choroby psychiczne).

Rodzaje przemocy wobec osób starszych i niepełnosprawnych:

fizyczna – bicie, popychanie, szturchanie, wykręcanie rąk, pozbawianie dostępu do jedzenia, przedawkowanie leków, nie udzielanie koniecznej pomocy medycznej, zamykanie samotnie w domu lub w jednym pomieszczeniu;

psychiczna przejawia się przez poniżanie słowem, wyzywanie, obrażanie, używanie słów wulgarnych, groźby bicia;

emocjonalna, wywieranie presji emocjonalnej, stała krytyka, poniżanie, ograniczanie kontaktów z innymi osobami, stosowanie groźb;

molestowanie, wykorzystywanie seksualne;

przemoc pasywna, która najczęściej przyjmuje postać zaniedbania;

przemoc ekonomiczna – ograniczanie dostępu do pieniędzy, odbieranie renty, zmuszanie do podpisywania zobowiązań finansowych.

Jak pomóc?

Środowiskowy Dom Samopomocy Fundacji Viribus Unitis w Babicach

Dom jest ośrodkiem pobytu dziennego, przeznaczony dla osób dorosłych, wymagających wsparcia, szczególnie niepełnosprawnych intelektualnie i psychicznie chorych.

Placówka oferuje pracę wspierająco-aktywizującą prowadzoną przy zastosowaniu takich form pracy jak:

- Treningi umiejętności samoobsługowych i zaradności życiowej
- Treningi umiejętności społecznych
- Zajęcia socjoterapeutyczne
- Terapie zajęciowe
- Poradnictwo socjalne
- Psychoedukacja ukierunkowana m.in. na samodzielne korzystanie z różnych ofert publicznych, w tym z usług medycznych.

Poza uczestnictwem w codziennych zajęciach użytkownicy biorą udział w wycieczkach, wyjazdach na imprezy kulturalne, spotkania okolicznościowe oraz integracyjne.

Użytkownikiem może zostać każdy, kto:

- ma orzeczenie poradni zdrowia psychicznego lub poradni neurologicznej albo innej placówki specjalistycznej stwierdzającej, że pobyt danej osoby w ŚDS jest wskazany
- ma orzeczoną niepełnosprawność intelektualną
- leczy lub leczył się psychiatrycznie
- ma skończone 18 lat
- nie ma aktualnie ostrych objawów choroby
- jest gotów uczestniczyć w codziennych zajęciach

Jak można zostać użytkownikiem „Domu”?

Skontaktuj się osobiście lub telefonicznie z:

- pracownikiem Środowiskowego Domu Samopomocy w Babicach, tel. 32 622 93 52 lub 693 922 288
- pracownikiem socjalnym Ośrodka Pomocy Społecznej w swojej gminie
- pracownikiem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chrzanowie

Placówka jest czynna od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 do 16.00.

Fundacja prowadzi również specjalistyczną placówkę Świetlicę Opiekuńczo-Wychowawczą, która jest ośrodkiem wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.

Kodeks Bezpiecznej Rodziny

1. Kochamy się i okazujemy sobie miłość

2. Dbamy o nasze potrzeby

3. Pomagamy sobie w różnych sytuacjach

4. Rozmawiamy, tłumaczymy

5. Okazujemy sobie szacunek – jesteśmy partnerami

6. Lubimy spędzać ze sobą czas

7. Nie bijemy, nie poniżamy, nie obrażamy

8. Dotrzymujemy słowa

9. Jesteśmy odpowiedzialni

10. Jeśli trzeba – szukamy pomocy

Uwierz w siebie – pomysły na złe dni

Dobrym pomysłem, aby dokonać zmian w swoim życiu jest odkrycie w sobie tego COŚ... Coś co jest w Tobie najlepsze, Coś czego chciałbyś się nauczyć, zrobić Coś by być w miejscach, w których jeszcze nie byłeś, zrobić Coś by poznać ludzi, których jeszcze nie znasz...

Coś dla aktywnych fizycznie:

- kluby sportowe,
- udział w kursie samoobrony – na bieżąco w Krakowie,
- udział w kursach tańca – najbliżzej Chrzanów,
- strefa fitness w Chrzanowie (kluby),
- zapisanie się na kurs jazdy konnej w Zagórzcu lub Płazie,
- wyjście na basen w Chrzanowie,

Coś dla aktywnych kulturalnie:

- stowarzyszenia,
- imprezy organizowane np. przez Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Babicach,

- propozycje Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Chrzanowie,
- udział w ogłaszanych konkursach (fotograficzny, plastyczny, literacki itp.),
- wystawy, muzea,

Coś dla zakochanych w przyrodzie:

- spacer do Parku Etnograficznego w Wygieźzowie, na Lipowiec,
- wycieczki organizowane przez PTTK lub PTK Chrzanów,
- wędkowanie np. w Zatorze,

Coś dla aktywnych intelektualnie:

- udział w kursach i szkoleniach nauki języków obcych,
- wyjścia do biblioteki,
- zapisanie się na Uniwersytet Trzeciego Wieku w Chrzanowie,

Coś dla aktywnych internautów:

- uczestniczenie w forum internetowym,
- prowadzenie własnego bloga,
- zalogowanie się w poradni internetowej,

Coś dla rozśpiewanych:

- dołączenie do Koła Gospodyń Wiejskich (Babice, Jankowice, Zagórze, „Lipowianki”),
- koncerty np. organizowane w ramach dni miast,
- zespoły wokalne np. MOKSiR Chrzanów,

Gdzie szukać pomocy – baza teleadresowa:

Nazwa instytucji	Adres	Tel./e-mail
Ośrodek Pomocy Społecznej w Babicach	ul. Krakowska 56 32-551 Babice	(32) 613-40-50 w. 84 ops@babice.pl
Punkt Konsultacyjny	ul. Krakowska 47 32-551 Babice	516-953-801 (32) 613 40 50 w. 84
Komisariat Policji w Alwerni	ul. Korycińskiego 10 32-566 Alwernia	(12) 283-12-07 (12) 258-40-06
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	ul. Krakowska 56 32 -551 Babice	(32) 613-40-50 w. 82
Sąd Rejonowy w Chrzanowie	Al. Henryka 32 32-500 Chrzanów	(32) 649-40-90
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chrzanowie	ul. Topolowa 16 32-500 Chrzanów	(32) 624- 11-30 pcpr@powiatchrzanowski.pl
Fundacja Viribus – Unitis – Połączonymi siłami w Babicach	ul. Dr Gołąba 2 32-551 Babice	(32)-622-93-52
NZOZ Centrum Promocji i Ochrony Zdrowia w Babicach	ul. Dr Gołąba 2 32-551 Babice	(32) 613-41-01
NZOZ Centrum Promocji i Ochrony Zdrowia w Zagórze	ul. Piłsudskiego 32-555 Zagórze	(32) 623 -19- 42
NZOZ Centrum Promocji i Ochrony Zdrowia w Mętkowie	Mętków ul. Św. Floriana 15 32-551 Babice	(32) 613-42-43
Powiatowy Ośrodek Wsparcia Dziecka i Rodziny w Chrzanowie	ul. Marii Skłodowskiej-Curie 10 32-500 Chrzanów	662 336 308 (32) 646 71 88
Poradnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia	ul. 9 go Maja 2 32-590 Libiąż	(32) 627-14-21

Spis treści

Dlaczego warto przeczytać ten poradnik?	3
Jak zwyciężyłam przemoc.	4
Przemoc w rodzinie – podstawowe definicje i rodzaje	6
Mity i stereotypy o przemyocy.	7
Cykl przemocy w rodzinie	7
Przepisy prawa	10
Sprawcy przemocy – dlaczego stosują przemoc, jak zmienić ich zachowanie?	13
Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.	14
„Niebieska Karta” – przebieg procedury.	16
Kompetencje poszczególnych służb w procesie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	19
Kto może Ci pomóc?	22
Jesteś świadkiem przemocy? Nie bądź obojętny – zareaguj!.	23
Przemoc wobec dziecka	24
Przemoc wobec osób starszych i niepełnosprawnych	25
Jak pomóc?.	26
Kodeks Bezpiecznej Rodziny.	28
Uwierz w siebie – pomysły na złe dni	29
Gdzie szukać pomocy – baza teled adresowa:	31
Spis treści	32

